

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

“YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TISHDA INNOVATSIYALARINI
KENG JORIY QILISH VA BARQAROR IQTISODIYOTNI
INSTITUTSIONAL TARAQQIY ETTIRISH DOLZARBLIGI

INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF A SUSTAINABLE
ECONOMY AND WIDE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS
DURING THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ УСТОЙЧИВОЙ
ЭКОНОМИКИ И ШИРОКОЕ ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИЙ ПРИ
ПЕРЕХОДЕ К “ЗЕЛЕНОЙ” ЭКОНОМИКЕ

Onlayin xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2024-yil 20-may



MAXSUS SON



74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982



Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinnbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbanov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinnbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Majlis qonunchilik palatasi deputati

Xudoqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinnbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Afraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokururasi boshqarma boshlig'i o'rinnbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokururasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokururasi huzuridagi IJQK departamenti.



II shu'ba
“YASHIL” IQTISODIYOTGA INNOVATSIYALARNI KENG JORIY
ETISHDA ILMIY TADQIQOT ISHLARINING LOYIHAVIY
ISTIQBOLLARI

Section II
DESIGN PERSPECTIVES FOR RESEARCH WORK ON THE
WIDE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN THE GREEN
ECONOMY

II секция

ПРОЕКТНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ РАБОТ ПО ШИРОКОМУ
ВНЕДРЕНИЮ ИННОВАЦИЙ В “ЗЕЛЕНУЮ” ЭКОНОМИКУ

PROGRESS
PERSPECTIVES





RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA FOND BOZORINING RIVOJLANISHI TAHLILI

Axmedov Doniyorbek Ulugbek o'g'li

"Freedom Broker" brokerlik xizmatlari boshlig'i o'rinnbosari

Annotatsiya: Ushbu maqolada rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi va mamlakat iqtisodiyotining o'sishi o'tasidagi munosabatlar tahlil qilinadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadi, fond bozorining rivojlanishi iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va kapital yig'ish, investitsiyalarni jalb qilish hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash orqali mamlakat iqtisodiyotining turli sektorlarini rivojlantirishga yordam beradi. Maqolada rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va bu jarayonda duch kelinadigan asosiy qiyinchiliklar hamda ularning yechimlari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Fond bozori, iqtisodiy o'sish, kapital yig'ish, investitsiyalar, moliyaviy barqarorlik.

Abstract: This article analyzes the relationship between the development of the stock market and economic growth in developing countries. Research indicates that the development of the stock market positively impacts economic growth by facilitating capital accumulation, attracting investments, and ensuring financial stability, thereby aiding the development of various sectors of the country's economy. The article discusses the main directions for the development of the stock market in developing countries and examines the key challenges encountered in this process, along with their solutions.

Key words: Stock market, economic growth, developing countries, capital accumulation, investments, financial stability.

Аннотация: В данной статье анализируется взаимосвязь между развитием фондового рынка и экономическим ростом в развивающихся странах. Исследования показывают, что развитие фондового рынка положительно влияет на экономический рост, способствуя накоплению капитала, привлечению инвестиций и обеспечению финансовой стабильности, тем самым содействуя развитию различных секторов экономики страны. В статье обсуждаются основные направления развития фондового рынка в развивающихся странах и рассматриваются ключевые проблемы, возникающие в этом процессе, а также их решения.

Ключевые слова: Фондовый рынок, экономический рост, накопление капитала, инвестиции, финансовая стабильность.

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy taraqqiyoti ko'plab omilarga bog'liq bo'lib, ulardan biri moliya bozorlarining, xususan fond bozorlarining rivojlanish darajasidir. Fond bozori – bu korxonalar va davlatlar uchun zarur bo'lgan mablaqlar yig'ishning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi. Ushbu bozorlar orqali amalga oshiriladigan moliyalashtirish faoliyati, o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyotining o'sishiga, yangi ish o'rinalining yaratilishiga va aholi daromadlarining oshishiga olib keladi.

Rivojlanayotgan mamlakatlar uchun fond bozorining rivojlanishi alohida ahamiyatga ega. Chunki bu mamlakatlar ko'pincha moliyaviy resurslarning cheklanganligi, yuqori kredit stavkalari va moliyaviy bozorlarning yetarli rivojlanmaganligi kabi muammolarga duch keladi. Fond bozorlari esa ushbu muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular korxonalarga va davlatlarga o'z faoliyatlarini moliyalashtirish uchun zarur bo'lgan keng ko'lamlı imkoniyatlarni taqdim etadi.

Biroq, fond bozorlarining samarali faoliyati va ularning iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatishi uchun bir qator shart-sharoitlar mavjud. Jumladan, bu shart-sharoitlar orasida moliyaviy infratuzilmaning rivojlanishi, iqtisodiy qonunchilikning takomillashtirilishi, shaffoflik va hisobot berish tizimlarining yaxshilanishi hamda investorlar uchun qulay investitsion muhitning yaratilishi kabi omillar muhim o'r'in tutadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish o'tasidagi munosabatlar ko'plab tadqiqotlar mavzusiga aylangan. Misol uchun, Gebereselassie o'z tadqiqotida rivojlanayotgan va rivojlangan mamlakatlarda fond bozorining iqtisodiy o'sishga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot davomida 1999–2008-yillarda oralig'ida rivojlanayotgan va rivojlangan mamlakatlar uchun umumiyl usul momentlari (GMM) yondashuvni qo'llanilgan. Tadqiqot natijalari fond bozorining iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi [1].



Boshqa tadqiqotchilar Ibrahim, Emeka va Ebele tomonidan olib borgan tadqiqotda Nigeriya, Janubiy Afrika, Angola va Keniya kabi rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda fond bozorining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri ko'rib chiqilgan. 1986-2018-yillar oraliq'idagi panel ma'lumotlaridan foydalanilgan tadqiqotda fond bozorining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot natijalari ko'rsatishicha, ko'pgina Afrika mamlakatlarda fond bozori faoliyati iqtisodiy rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatmagan, biroq Janubiy Afrikada fond bozori iqtisodiy rivojlanishni sezilarli darajada rag'batlantirgan.

Adjasi va Biekpelarning 2006-yilda o'tkazgan tadqiqotda Afrika mamlakatida fond bozorining iqtisodiy o'sishga ta'siri dinamik panel ma'lumotlar modeli yordamida o'rganilgan. Tadqiqot natijalari fond bozorining iqtisodiy o'sishga ijobji ta'sir ko'rsatishini ko'rsatgan. Tadqiqot shuningdek, iqtisodiy rivojlanish darajasi va fond bozorining kapitalizatsiyasi asosida qo'shimcha tahlillarni ham o'z ichiga olgan.

Yana bir tadqiqotchi HaileMariam va Guotai tomonidan 2014-yilda olib borilgan tadqiqot rivojlanayotgan bozor iqtisodiyotlari uchun fond bozorining iqtisodiy o'sishga ta'siri haqida empirik dalillarni taqdim etadi. 2000–2011-yillar oraliq'idagi 17 ta rivojlanayotgan va 10 ta rivojlangan bozor iqtisodiyotlari uchun olingan ma'lumotlar asosida olib borilgan tadqiqot fond bozorining iqtisodiy o'sishga bevosita va bilvosita, investitsiya xulq-atvorini rag'batlantirish orqali muhim ta'sir ko'rsatishini aniqlagan.

Ushbu tadqiqotlar rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi iqtisodiy o'sishga muhim ta'sir ko'rsatadi. Fond bozori korxonalarga kapital yig'ish, investitsiyalarni jalg qilish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash orqali iqtisodiyotning turli sektorlarini rivojlantirishga yordam beradi. Quyida fond bozorining rivojlanishi va iqtisodiy o'sish o'rtaisdagi asosiy aloqalar va ularni rivojlantirishning potentsial yo'llari keltirilgan:

- **Kapital Yig'ish:** Fond bozori korxonalarga o'z faoliyatlarini kengaytirish uchun zarur bo'lgan mablag'larni yig'ish imkonini beradi. Bu esa ishlab chiqarish hajmining oshishiga va yangi ish o'rinnarining yaratilishiga olib keladi.
- **Investitsiyalarni Jalg Qilish:** Fond bozori mahalliy va xalqaro investorlarni jalg qilish orqali mamlakat iqtisodiyotiga sarmoya kiritishni rag'batlantiradi. Bu esa iqtisodiyotning turli sektorlarida yangi loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.
- **Moliyaviy Barqarorlik:** Fond bozori moliyaviy tizimning barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu esa iqtisodiyotning uzoq muddatli o'sishini qo'llab-quvvatlaydi.

Potensial Yechimlar:

- **Infrastrukturaning Modernizatsiyasi:** Fond bozorining samarali faoliyati uchun zamonaviy moliyaviy infrastruktura zarur. Bu esa elektron savdo tizimlarining joriy etilishi va moliyaviy hisobot berishning shaffofligini oshirishni o'z ichiga oladi.
- **Qonunchilikning Takomillashtirilishi:** Fond bozori faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilikning takomillashtirilishi investorlar ishonchini oshiradi va moliyaviy firibgarliklarning oldini oladi.
- **Bilim va Ko'nikmalarни Oshirish:** Fond bozori ishtirokchilari uchun ta'lim va malaka oshirish dasturlarini taklif etish, ularning professional ko'nikmalarini yaxshilaydi va fond bozori faoliyatining samaradorligini oshiradi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi iqtisodiy o'sishga ijobji ta'sir ko'rsatadi. Fond bozori orqali kapital yig'ish, investitsiyalarni jalg qilish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash kabi omillar iqtisodiyotning turli sektorlarini rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zamonaviy infrastruktura, qonunchilikning takomillashtirilishi va fond bozori ishtirokchilarining bilim va ko'nikmalarini oshirish kabi chora-tadbirlar zarur.

Foydalilanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gebereselassie, A. (2012). Stock Market Development and Economic Growth.
2. Ibrahim, A. A., Emeka, O. J., & Ebele, I. P. (2020). Stock Market Development and Economic Development in Emerging Economies. DOI: 10.9734/sajsse/2020/v6i130159.
3. Adjasi, C., & Biekpe, N. (2006). Stock Market Development and Economic Growth: The Case of Selected African Countries. DOI: 10.1111/J.1467-8268.2006.00136.X.
4. HaileMariam, A., & Guotai, C. (2014). Stock Market Development and Economic Growth: Empirical Evidence for Emerging Market Economies. DOI: 10.11648/J.IJEFM.20140202.19.



MUNDARIJA

I shu'ba

IJTIMOIY-IQTISODIY BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH UCHUN "YASHIL" IQTISODIYOTGA
JADAL O'TISH

Section I

ACCELERATED TRANSITION TO A GREEN ECONOMY TO ACHIEVE SOCIO-ECONOMIC SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS

I секция

УСКОРЕННЫЙ ПЕРЕХОД К "ЗЕЛЕНОЙ" ЭКОНОМИКЕ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ СОЦИАЛЬНО-
ЭКОНОМИЧЕСКОГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

The Development of Marketing Innovations in Retail Trade	4
Shakhriyor Sadullaev, Sadullayeva Shahrizoda	
Направления совершенствования стратегии компании для успешной организации IPO	9
Шахзод Сайдуллаев	
"Yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	11
Abdurahmonov Xolboy To'xtayevich	
Тўқимачилик саноати кластерлари инновацион фаолиятининг барқарор ривожланиш муаммолари ва ечимлари	14
Икрамов Мақсад Муратович	
O'zbekistonda chakana savdo korxonalarini rivojlanishi va innovatsion faoliyati	20
Karimov Baxrom Ilhomjonovich	
Unveiling the Dynamics of Agglomeration Economies in Sustainable Development	24
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich	
Kimyo tolalari asosida to'qimachilik mahsulotlari bozorini diversifikatsiyalash usullari	28
Raximov Furqat Jalolovich	
Qashqadaryo viloyatida Safari turizmini rivojlantirish dinamikasini o'rganish	32
Ro'ziyev Bobir Akramovich	
Брендни шакллантириш ва ривожлентериш бўйича замонавий маркетинг назариялари ва стратегиялари	34
Зияева Шахло Шоакбар қизи	
The Development of Marketing Innovations in Retail Trade	37
Shakhriyor Sadullaev, Sadullayeva Shahrizoda	
Ногиронлиги бор шахсларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш масалалари	42
Каримов Бекзоджон Илхомович	
Ichki turizmni rivojlanlantirish tashkiliy mexanizmining asosiy prinsiplari	45
Dehqonov Burxon Rustamovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda ko'zi ojizlar bandligining innovatsion yechimi	48
Usmonov Ziyodulla Ulmas o'g'li	
Auditorlik tekshiruvini halqaro standartlar asosida tashkil этиш хусусиятлари	51
Исмоилова Феруза Исройловна	



II shu'ba

"YASHIL" IQTISODIYOTGA INNOVATSIYALARINI KENG JORIY ETISHDA
ILMIY TADQIQOT ISHLARINING LOYIHAVIY ISTIQBOLLARI

Section II

DESIGN PERSPECTIVES FOR RESEARCH WORK ON THE WIDE IMPLEMENTATION
OF INNOVATIONS IN THE GREEN ECONOMY

II секция

ПРОЕКТНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ РАБОТ
ПО ШИРОКОМУ ВНЕДРЕНИЮ ИННОВАЦИЙ В "ЗЕЛЕНУЮ" ЭКОНОМИКУ

Ta'minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish.....	56
Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	
Rivojlanayotgan mamlakatlarda fond bozorining rivojlanishi tahlili.....	58
Axmedov Doniyorbek Ulugbek o'g'li	
Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	60
Kultayev Farxod Shavkatovich	

Yashil

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E-mail: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oly ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oly attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.